

आदिवासी आश्रमशाळा व वस्तिगृहांमधील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचा-यांची पदे भरण्यासाठी विशेष भरती प्रक्रिया राबविण्याबाबत ..

महाराष्ट्र शासन

आदिवासी विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: आस्था-२०१६/प्र.क्र.३८७ / का.१५

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय विस्तार, मुंबई- ४०० ०३२

दिनांक: ०१ डिसेंबर, २०१८

वाचा :-

- १) अनुसूचित क्षेत्र (महाराष्ट्र) आदेश, १९८५ संदर्भातील केंद्र शासनाची दि.०२ डिसेंबर, १९८५ ची अधिसूचना
- २) मा. राज्यपालांची अधिसूचना दि. ०९ जुन, २०१४
- ३) सामान्य प्रशासन विभाग शासन निर्णय क्र. बीसीसी २०१४/प्र.क्र.२१३ A/१४/१६ ब दि. ५ मार्च, २०१५ व दि.२६ जुन, २०१५
- ४) या विभागाचा शासन निर्णय क्र. आस्था २०११/प्र.क्र.३१ (भाग-१)/का-१५ दि.२० फेब्रुवारी, २०१६.

प्रस्तावना:-

आदिवासी विकास विभागाच्या अधिनस्त ५०२ शासकीय आश्रमशाळा व ४९१ वस्तिगृहे कार्यरत आहेत आश्रमशाळांपैकी पहिली ते सातवी पर्यंतच्या ८४, पहिली ते दहावी पर्यंतच्या २९७ व पहिली ते बारावी पर्यंतच्या १२१ आश्रमशाळा असून सदर आश्रमशाळांमध्ये सुमारे २ लाख विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत.

२. आदिवासी विकास विभागांतर्गतच्या कार्यरत आश्रमशाळा अत्यंत दुर्गम व डोंगराळ भागात असून त्या निवासी असल्याने शिक्षकांना शाळा परिसरात निवासी रहावे लागते. त्यामुळे भरतीद्वारे नियुक्त झालेले शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी अन्य ठिकाणी नियुक्ती झाल्यांनतर सेवा सोडून जातात, तर कांही कर्मचारी दळणवळणाच्या सोयी असणाऱ्या अन्य आश्रमशाळांवर बदली करून घेतात. तसेच काही पदे अनुसूचित जमातीमध्ये पात्रताधारक उमेदवार न मिळाल्यामुळे रिक्त राहतात.

३. राज्यातील अनुसूचित क्षेत्राचे मागासलेपण, दुर्गमता आणि गरीबी यामुळे या क्षेत्राचा मानव विकास निर्देशांक व सामाजिक निर्देशांक सरासरीपेक्षा कमी आहे. अनुसूचित क्षेत्रात सेवा पुरविण्यातील अडचणी जसे पदे रिक्त राहणे कर्मचाऱ्यांची कार्यालयीन उपस्थिती कमी प्रमाणात असणे, कर्मचाऱ्याने कामात पुरेसा रस न घेणे, कर्मचाऱ्यांना स्थानिक बोलीभाषा अवगत नसणे इ. कारणे यासाठी कारणीभूत आहेत. याबाबीचा विचार करून मा. राज्यपाल महोदयांनी दि.०९.०६.२०१४ रोजी अधिसूचना प्रसिद्ध करून विविध विभागातील सुमारे १७ संवर्गाची पदे स्थानिक अनुसूचित जमातीच्या उमेदवारांमधून भरण्याचा निर्णय घेतलेला आहे.

४. दुर्गम आदिवासी भागातील शासकीय आश्रमशाळांमधील पदे भरण्यासाठी विशेष भरती प्रक्रीया राबविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती, जेणेकरून आश्रमशाळांतील आवश्यक पदांसाठी अनुभवी, शैक्षणिक अर्हता धारण करणारे, आदिवासींची संस्कृती व बोलीभाषा जाणणारे, स्थानिक व त्या परिसरात राहण्यास इच्छुक असणारे कर्मचारी मिळू शकतील. यामुळे वर्षानुवर्ष आश्रमशाळांमधील रिक्त असलेली पदे भरली जातील आणि आश्रमशाळांना कायमस्वरूपी जबाबदार स्वेच्छेने काम करण्यास तयार असणारे कर्मचारी उपलब्ध होतील. या बाबी विचारात घेवून शासन निर्णय निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

- १) शासकीय आश्रमशाळांमधील प्राथमिक शिक्षक, माध्यमिक शिक्षक, उच्च माध्यमिक शिक्षक, अधीक्षक, अधिक्षिका, ग्रंथपाल व प्रयोगशाळा सहायक संवर्गाची पदे भरण्यासाठी विशेष भरती प्रक्रीया राबवून पद भरती करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. तसेच वसतिगृहातील गृहपाल (स्त्री/पुरुष) यांची भरती विहित पद्धतीने करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे
- २) विशेष भरती प्रक्रीया खालील निकषांच्या / गुणांच्या आधारे राबविण्यात यावी.

अ) संबंधीत पदासाठी शैक्षणिक अर्हता :- वरील नमूद पदासाठी आवश्यक किमान अर्हता तसेच धारण केलेल्या अतिरिक्त अर्हता लक्षात घेवून पात्र ठरलेल्या उमेदवारांना शैक्षणिक अर्हतेच्या आधारे ५० गुण देण्यात यावेत.

ब) स्थानिक आदिवासी संस्कृती, स्थानिक प्रमुख बोलीभाषेचे ज्ञान, कल व बुद्धीमत्ता चाचणी आणि आदिवासी प्रती संवदेनशिलता- आदिवासी आश्रमशाळांमध्ये प्रवेशित होणाऱ्या विद्यार्थ्यांशी संवाद साधण्यासाठी स्थानिक भाषा अवगत असणारे शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी असल्यास अधिक सोईस्कर होते. तसेच सदरचे शिक्षक/शिक्षकेतर कर्मचारी स्थानिक असल्यास त्यांना तेथील विद्यार्थी व पालकांबाबत आत्मियता व जिव्हाळा असल्याने त्यांच्यामधील समन्वय अधिक चांगल्या प्रकारे राहतो. त्यामुळे शाळेमधील चांगल्या सोयीसुविधा पुरविण्यास व शैक्षणिक गुणवत्ता वाढण्यास मदत होते. या बाबींचा विचार करता शिक्षक, अधीक्षक/ अधिक्षिका, ग्रंथपाल व प्रयोगशाळा सहायक या पदांसाठी आदिवासी संस्कृती, स्थानिक बोलीभाषा ज्ञान, कल व बुद्धीमत्ता चाचणी आणि आदिवासी प्रती संवेदनशिलता यावर आधारित ३५ गुणांची लेखी परिक्षा घेण्यात यावी.

क) संबंधीत पदावरील अनुभव- शिक्षक व शिक्षकेतर पदासाठी अर्ज करणाऱ्या उमेदवारांनी शासकीय आदिवासी आश्रमशाळेतील संबंधित पदावर ५ वर्ष किंवा त्यापेक्षा जास्त अनुभव असल्यास त्यांनी केलेल्या सेवा वर्षाच्या प्रमाणात खालीलप्रमाणे १५ गुण देण्यात यावेत. ५ वर्षापेक्षा कमी अनुभवासाठी गुणदान करण्यात येऊ नये. तसेच अनुभवाची गणना करताना ६ किंवा त्यापेक्षा अधिक

महिन्यासाठी पुर्णाकात गणना करण्यात यावी. त्यासाठी दि. ३१ ऑक्टोबर, २०१८ पर्यंत कोणत्या शाळेत व सलग किती काळ सेवा केली हे विचारात घेण्यात यावे.

१) १० किंवा त्यापेक्षा अधिक वर्षे अनुभव --	१५ गुण
२) ८ ते ९ वर्षे अनुभव --	१२ गुण
३) ६ ते ७ वर्षे अनुभव --	८ गुण
४) ५ वर्षे अनुभव --	५ गुण

शासकीय आदिवासी आश्रमशाळेतील सेवेच्या अनुभवासाठी प्रकल्प अधिकाऱ्यांचे प्रमाणपत्र आवश्यक राहील.

३) जे उमेदवार शासकीय आश्रमशाळेमध्ये पाच किंवा त्यापेक्षा अधिक कालावधी पासून तासिका तत्वावर शिक्षक म्हणून कार्यरत आहेत त्यांची निवड झाल्यास TET पात्रता प्राप्त करण्यासाठी ३ वर्षांचा कालावधी देण्यात यावा. ३ वर्षात TET पात्रता प्राप्त न केल्यास त्यांच्या सेवा समाप्त करता येईल.

४) ज्या उमेदवारांना विद्यापिठाने श्रेणी पद्धतीने (Grade) गुणदान दिले असेल त्या उमेदवारांनी पदवी, पदयुतर पदवी किंवा डी.एड, /बी.एड परिक्षेमधील निकालाच्या श्रेणीचे विद्यापिठाकडून गुणामध्ये रूपांतर प्राप्त करून घेऊन अर्ज सादर करणे आवश्यक राहील. त्याची जबाबदारी संबंधित उमेदवाराची राहील. सदर रूपांतरण केल्याशिवाय उमेदवरांचा अर्ज ग्राह्य घरण्यात येणार नाही.

५) शासकीय वसतीगृहाचे गृहपाल या पदांसाठी सामान्य ज्ञान, आदिवासी संस्कृती, आदिवासी प्रति संवेदनशिलता, बाल हक्क, मुलांचे संरक्षण, कल व बुद्धिमत्ता चाचणी इत्यादी विषयांच्या आधारे २०० गुणांची लेखी परिक्षा घेण्यात येईल व त्या परिक्षेतील गुणांच्या आधारे प्रवर्गनिहाय निवड करण्यात येईल.

६) **जाहिरात प्रसिध्दी-**

अ) शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांचे सर्व रिक्त पदे भरण्यासाठीची जाहिरात देऊन त्रयस्थ संस्थेमार्फत अर्ज मागविण्यात यावेत.

ब) सदरची जाहिरात आदिवासी विकास विभागाची संकेतस्थळे, सेवायोजन कार्यालयाचे संकेतस्थळ व महाओँनलाईनचे संकेतस्थळ इत्यादी संकेत स्थळावर प्रसिध्द करण्यात यावी.

क) सदर भरतीला विविध विभागातील राज्यस्तरीय व जिल्हास्तरीय वर्तमानपत्रात व्यापक प्रसिध्दी देवून अर्ज मागविण्यात यावेत.

७) ऑनलाईन पदधतीने अर्ज मागविणे, अर्जाची छाननी करणे, पात्र उमेदवारांची यादी करणे, परिक्षेसाठी प्रवेशपत्र पाठविणे, परिक्षा घेणे व निवड यादी तयार करणे, या प्रक्रियेसाठी त्रयस्त संस्थेची मदत घेण्यात यावी.

८) उमेदवारांची निवड यादी :-

उमेदवारांना किमान ५५% गुण मिळविणे आवश्यक राहील तर अनुसूचित जाती / जमातीच्या उमेदवारांसाठी किमान ४५ % गुण आवश्यक राहतील.

९) शासकीय आदिवासी आश्रमशाळेत किमान पाच वर्षे किंवा त्यापेक्षा अधिक वर्षाची सेवा केलेल्या तासिका तत्वावरील शिक्षक व मानधनावरील अधिकारी यांना विहित वयोमर्यादेत पाच वर्षाची शिथिलता देण्यात येईल.

१०) ऑनलाईन परिक्षेची प्रश्नपत्रिका तयार करण्यासाठी आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे व तत्सम तज्ज्ञ व्यक्ती / संस्थेची मदत घेण्यात येईल.

११) सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.अनौप.सं.क्र.४६२/आपुक, दि.०७.०९.२०१८ अन्वये दिलेल्या सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१८१२०३११४६३९३७२४ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षात्कृत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(गोविंद माईणकर)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा. मंत्री, आदिवासी विकास, मंत्रालय, मुंबई
- २) मा. राज्यमंत्री, आदिवासी विकास, मंत्रालय, मुंबई
- ३) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र राज्य १/२, मुंबई / नागपूर
- ४) महालेखापाल (लेखा परीक्षा) महाराष्ट्र राज्य १/२, मुंबई / नागपूर
- ५) अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) अपर मुख्य सचिव, सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) प्रधान सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ८) आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक
- ९) आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.
- १०) अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, ठाणे / नाशिक/ अमरावती / नागपूर
- ११) सर्व सह/उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १२) सर्व अवर सचिव/ कक्ष अधिकारी, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १३) सर्व प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प
- १४) सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
- १५) निवड नस्ती (का.१५).